

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Федерація професійних
спілок України**

майдан Незалежності, 2,
м. Київ, 01001

fpsu@fpsu.org.ua

**Щодо розгляду листа
від 28.02.2024 р. № 51/01-16/133**

Міністерство юстиції України розглянуло ваш лист від 28 лютого 2024 року № 51/01-16/133 щодо надання роз'яснення з питань пов'язаних з діяльністю виборних профспілкових органів в період дії воєнного стану та в межах компетенції повідомляє.

Частиною другою статті 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців, регулюються Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (далі – Закон).

Статтею 3 Закону визначено, що дія Закону поширюється на відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців. Законом може бути встановлено особливості державної реєстрації громадських формувань.

Відповідно до пункту 14 частини першої статті 1 Закону суб'єкт державної реєстрації: Міністерство юстиції України (у разі державної реєстрації, зокрема всеукраїнських професійних спілок, їх об'єднань);

територіальні органи Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (у разі державної реєстрації, зокрема, первинних, місцевих, обласних, регіональних та республіканських професійних спілок, їх організацій та об'єднань).

Відповідно до положень статті 4 Закону державна реєстрація базується на таких основних принципах, як, зокрема, державна реєстрація за заявницьким принципом; внесення відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр) виключно на підставі та відповідно до Закону.

Частиною другою статті 4 Закону визначено, що державна реєстрація юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, на підставі документів, поданих у паперовій формі, проводиться в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя *за місцезнаходженням юридичної особи чи громадського формування, що не має статусу юридичної особи.*

Статтею 17 Закону встановлено перелік документів, які подаються для державної реєстрації юридичної особи.

Вимоги до оформлення документів встановлені статтею 15 Закону.

Згідно з пунктами 10, 11 розділу II Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 09 лютого 2016 року № 359/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09 лютого 2016 року за № 200/28330 (зі змінами) (далі – Порядок), державний реєстратор у строки, визначені законом, здійснює перевірку зареєстрованих в Єдиному державному реєстрі документів на наявність підстав для відмови в державній реєстрації.

Державний реєстратор за наявності підстав для відмови у державній реєстрації, визначених статтею 28 Закону, у тому числі у зв'язку із прийняттям Радою національної безпеки і оборони України та введенням в дію указом Президента України рішення про застосування санкцій, передбачених пунктами 1, 7, 16 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», а також у разі подання для проведення державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу в частині відомостей про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності, відомостей про того самого кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності на підставі тих самих документів, за результатами перевірки яких відомості про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності були виключені з Єдиного державного реєстру як неактуальні, за допомогою програмних засобів ведення Єдиного державного реєстру формує повідомлення про відмову у державній реєстрації із зазначенням виключеного переліку підстав для відмови та рішення суб'єкта державної реєстрації про відмову у державній реєстрації, що за допомогою програмних засобів ведення Єдиного державного реєстру розміщується на порталі електронних сервісів або з використанням Єдиного державного вебпорталу електронних послуг у день відмови у державній реєстрації.

За відсутності підстав для відмови в державній реєстрації державний реєстратор приймає рішення у випадку проведення реєстраційної дії щодо

громадського формування, його символіки, засвідчення факту наявності всеукраїнського статусу громадського об'єднання та проводить реєстраційну дію, у тому числі з урахуванням принципу мовчазної згоди, *шляхом внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру (абзац перший пункту 13 розділу II Порядку).*

Враховуючи зазначене, державна реєстрація, зокрема, професійних спілок, їх об'єднань проводиться за результатами правової експертизи поданих для державної реєстрації документів щодо їх відповідності/невідповідності (суперечності, неузгодженості) вимогам Конституції та законів України, статуту професійної спілки.

Також слід зазначити, що Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (далі – Закон про професійні спілки) визначає особливості правового регулювання, засади створення, права та гарантії діяльності професійних спілок.

Відповідно до статті 12 Закону про професійні спілки, професійні спілки їх об'єднання у своїй діяльності незалежні від державних органів та органів місцевого самоврядування, роботодавців, інших громадських організацій, політичних партій, їм не підзвітні і не підконтрольні.

Профспілки самостійно організовують свою діяльність, проводять збори, конференції, з'їзди, засідання утворених ними органів, інші заходи, які не суперечать законодавству.

Забороняється втручання державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, роботодавців, їх об'єднань у статутну діяльність профспілок, їх організацій та об'єднань.

Слід зазначити, що згідно зі статтею 14 Закону про професійні спілки, профспілки діють відповідно до *законодавства та своїх статутів.*

Статут (положення) профспілки повинен містити, зокрема, умови, терміни, порядок скликання з'їздів, конференцій чи загальних зборів членів профспілки та порядок прийняття ними рішень.

Отже, порядок прийняття рішень щодо, зокрема, змін у складі керівних органів професійної спілки та звернення до суб'єкта державної реєстрації – територіальних органів Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, для державної реєстрації змін до відомостей про Профспілку, що міститься в Єдиному державному реєстрі, та внесення таких змін до Єдиного державного реєстру є питанням внутрішньої діяльності Профспілки.

Згідно зі статтею 1 Закону державна реєстрація юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців – офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення або припинення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, засвідчення факту наявності відповідного статусу громадського об'єднання, професійної спілки, її організації або об'єднання, політичної партії,

організації роботодавців, об'єднань організацій роботодавців та їхньої символіки, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених Законом.

Відповідно до статті 9 Закону відомості про юридичну особу, громадське формування, що не має статусу юридичної особи, та фізичну особу – підприємця вносяться до Єдиного державного реєстру на підставі, зокрема, відповідних заяв про державну реєстрацію та документів, що подаються для проведення інших реєстраційних дій.

Згідно з частинами першою та третьою статті 10 Закону якщо документи та відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, внесені до нього, такі документи та відомості вважаються достовірними і можуть бути використані у спорі з третьою особою.

Якщо відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, не внесені до нього, вони не можуть бути використані у спорі з третьою особою, крім випадків, коли третя особа знала або могла знати ці відомості.

Частиною п'ятою статті 89 Цивільного кодексу України передбачено, що зміни до установчих документів юридичної особи, які стосуються відомостей, включених до єдиного державного реєстру, набирають чинності для третіх осіб з дня їх державної реєстрації. Юридичні особи та їх учасники не мають права посилалися на відсутність державної реєстрації таких змін у відносинах із третіми особами, які діяли з урахуванням цих змін.

Отже, зміни до відомостей про професійну спілку, що містяться в Єдиному державному реєстрі, зокрема, зміни у складі керівних органів підлягають державній реєстрації та включенню до Єдиного державного реєстру і набирають чинності для третіх осіб з дня їх державної реєстрації.

Щодо обмежень прав, свобод в період дії правового режиму воєнного стану слід зазначити, що згідно з частиною третьою статті 36 Конституції України громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

У статті 64 Конституції України передбачено, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. *Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.*

Таким чином, права і свободи, передбачені статтею 36 Конституції України можуть бути обмежені в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Відповідно до положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (далі – Закон) *воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає* надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також *тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень*.

Згідно з положеннями статті 5 Закону пропозиції щодо введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях на розгляд Президентові України подає Рада національної безпеки і оборони України.

У разі прийняття рішення щодо необхідності введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях Президент України видає указ про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях і негайно звертається до Верховної Ради України щодо його затвердження та подає одночасно відповідний проект закону.

Указ Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України, підлягає негайному оголошенню через медіа або оприлюдненню в інший спосіб.

Згідно з пунктом 5 частини першої статті 6 Закону в указі Президента України про введення воєнного стану зазначаються, зокрема: вичерпний перелік конституційних прав і свобод людини і громадянина, які тимчасово обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану із зазначенням строку дії цих обмежень, а також тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Керуючись вказаними положеннями Конституції України та Закону Президентом України видано Указ від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» (далі – Указ), затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, яким в Україні введено воєнний стан (строк дії воєнного стану в Україні продовжувався указами Президента України від 14 березня 2022 року № 133, від 18 квітня 2022 року № 259, від 17 травня 2022 року № 341, від 12 серпня 2022 року № 573, від 07 листопада 2022 року № 757, від 06 лютого 2023 року № 58, від 01 травня 2023 року № 254, від 26 липня 2023 року № 451, від 06 листопада 2023 року № 734 та від 05 лютого 2024 року № 49, затвердженими відповідними законами).

У статті 3 Указу визначено, що у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану *тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть*

обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону.

З огляду на наведені положення Указу станом на сьогодні права і свободи, передбачені статтею 36 Конституції України, не обмежені в умовах воєнного стану.

Одночасно повідомляємо, що головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема у сфері праці, трудових відносин є *Міністерство економіки України*, яке відповідно до покладених на нього завдань, зокрема, яке відповідно до покладених на нього завдань здійснює розгляд звернень з питань, пов'язаних з його діяльністю, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління (пункт 1, підпункт 276 пункту 4 Положення про Міністерство економіки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 459).

При цьому повідомляємо, що листи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади не є нормативно-правовими актами, вони лише мають інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Заступник Міністра

Олена ВИСОЦЬКА